

АНАЛІЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF DOMESTIC INSURANCE COMPANIES UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

У статті розглянуто діяльність вітчизняних страхових компаній в умовах воєнного стану. Загальний тренд показників діяльності має динамічну та одночасно низхідну тенденцію, поступово знижуються надходження майже за більшістю видів страхування, що є прогнозовано для країни в якій ведеться війна. Вказано на розгортання тренду зменшення кількості страхових компаній, а також виділено страховиків, які зуміли адаптуватись під сучасні умови ведення справ. Розглянуто найбільших учасників ринку та зміни в рейтингу по відношенню до I півріччя 2021 року. Виділено види страхування за якими страховики отримують найбільше доходів, а також тенденцію загальних показників діяльності вітчизняних страхових компаній на ринку України в умовах воєнного стану. Детально розглянуто динаміку всіх видів автострахування та частку кожного виду страхування, а також причини коливань загальних премій отриманих та перехід клієнтів з ОСЦПВ на міжнародне страхування, а точніше на так звану «Зелену карту».

Ключові слова: страхові компанії, війна, страховий ринок, види страхування, фінансовий стан, ліквідність.

The article discusses the activities of domestic insurance companies under martial law. The general trend of the indicators has a dynamic and at the same time a downward trend, incomes for almost all types of insurance are gradually decreasing in USD equivalent, which is predicted for a country in which a war is being waged. Inflation in Ukraine as of October 31 reached more than 26% compared to October 2021. Ukraine is facing problem of decreasing the number of insurance companies, anyway there are a lot of insurers who have managed to adapt to modern business conditions. The largest market participants and changes in the rating in comparison to the first half of 2021 were considered. As well as the types of insurance for which insurers receive the most income. The trend of the general indicators of the activity of domestic insurance companies on the market of Ukraine in the conditions of martial law, are highlighted. The dynamics of all types of car insurance and the share of each type of insurance, as well as the reasons for fluctuations in the total premiums received and the transition of customers from OSCPV to international car insurance are considered in details. Changes in the amounts of payments in the event of an insurance event were analysed. There is a huge profit for the first half of 2022 for the risk insurers, which are explained partially by a significant reduction in costs (not including operating costs). As for liquidity, it increased by almost 50% over the analysed period and there is no critical cash outflow in this area. Life insurance companies invest a large part of their money in military bonds while accumulating liquidity. This extremely difficult conditions currently providing an understanding of which companies are financially stable, gathered, did not stop their activities, fulfilling their obligations to customers, despite all the complications along the way. As of September 2022, supervisory actions are being taken against 7 insurers that have problems with compliance with financial regulations. Other insurers ensure continuous operations, trying to adjust as much as possible to conduct affairs in the conditions of martial law.

Key words: insurance companies, war, insurance services, premiums received, insurance payments, analysis of insurers, liquidity.

УДК 368

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure69-32>

Віблий П.І.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Стець Н.С.

студентка,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Viblyi Petro

Lviv Polytechnic National University

Stets Nataliia

Lviv Polytechnic National University

Постановка проблеми. Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, економіка країни потрапила в надзвичайно складну ситуацію, страховий ринок не був винятком. Шоковий стан не був тривалим і страховики, наскільки це можливо, адаптувались до ситуації, відновивши роботу, зважаючи на нові виклики. Втім, війна продовжує вносити корективи у діяльність страхових компаній, тим самим змушуючи страховиків змінювати стратегію та модель ведення справ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням діяльності вітчизняних страхових компаній займалися такі науковці як О. Вовчак [5, с. 88], О. Паращак, Н. Кучер, В.Д. Базилевич, Л.Л. Позднякова, Л.М. Гутко, Н.М. Ткаченко, С.С. Осадець, Н.М. Внукова, К.А. Граве, І. Кондрат, І.Лацик та інші. Загалом їх дослідження стосувались стану страхового ринку в певні проміжки часу або після певних подій, намагаючись запропонувати інструменти для вирішення проблем або

підтримки існуючого росту ринку [3, с. 1]. Проте війна внесла вагомі зміни в усі сфери економіки країни і тим самим нівелювала ріст доходності страхового ринку після часів пандемії. Бізнес моделі страхових компаній потребують переосмислення минулого формату роботи, створення нових продуктів і послуг, що потребують докладного вивчення.

Формування цілей статті. Метою дослідження є аналіз діяльності вітчизняних страхових компаній за I півріччя в умовах повномасштабної війни в Україні та порівняння показників діяльності до I півріччя 2021 року. Виявлення та постановка основних проблем діяльності та виявлення перспектив діяльності страхових компаній в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страховий ринок є досить важливим елементом у фінансовій системі України, забезпечує перерозподіл ризиків в економіці та більш

сприятливе середовище для здійснення операцій суб'єктами господарювання [6, с. 1]. Для розуміння загального стану ринку страхування потрібно детальніше переглянути показники діяльності учасників. Аналізуючи звіт Національного банку України за січень-червень 2022 року валові страхові премії знизились і становлять 19,91 млрд. грн. за перші шість місяців. В цьому ж періоді 2021 року чисті страхові премії були вищими на 25% і становили приблизно 23,5 млрд. грн. в порівнянні з 17,7 млрд. грн. у 2022 році. Щодо величини премій переданих в перестраховування то показник у 2022 році становить понад 2 млрд [1, с. 19]. Лідером серед отриманих чистих премій є АТ «СК «АРКС», яка отримала за перше півріччя близько 1 525 млн. грн. чистих премій, що є на 2% більше аніж в попередньому році того ж самого періоду. Найбільший темп приросту чистих премій за аналізований період прослідковується в УСГ, понад 19% в грошовому вимірі понад 764 млн. грн.. Висока інфляція та девальвація

нівелює результати діяльності, оскільки в доларовому вираженні залучені премії зменшились орієнтовано на 20% до аналогічного періоду минулого року. Більш детальна інформація щодо найбільших страховиків та результати їх діяльності наведені в таблиці 1.

Лідером серед страхових послуг було автострахування, тобто автоцивілка, Зелена карта та КАСКО з часткою 44% від загальних страхових премій в грошовому вимірі 7,6 млрд. грн. В цьому ж періоді 2021 року величина становила приблизно 36%, в грошовому вимірі майже 9 млрд. грн. Частка даних видів страхування зросла в портфелі, незважаючи на зменшення об'ємів наданих послуг на 1,4 млрд. грн. (рис. 1). Аналізуючи види страхування, які зазнали найбільшого скорочення у першому півріччі 2022 року слід виділити вогневі, майнові та фінансові ризики, кожен з даних видів страхування у відношенні до аналогічного періоду 2021 року зменшився більш ніж на 60%.

Таблиця 1

ТОП 5 страховиків за чистими преміями за 6 місяців 2022 року

	Компанія	Чисті премії 6М2022, тис. грн	Чисті премії 6М2021, тис. грн.	Темп приросту
1	АТ "СК "АРКС"	1 525 057.54	1 498 966	2%
2	ПрАТ "СК "УНІКА"	1 238 896.31	1 215 158	2%
3	АТ "СГ "ТАС"	1 123 146.76	1 066 100	5%
4	ПРАТ "СК "АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ"	885 076	942 308	-6%
5	ПРАТ "СК "УСГ"	764 681	640 611	19%

Джерело: побудовано автором на основі [2]

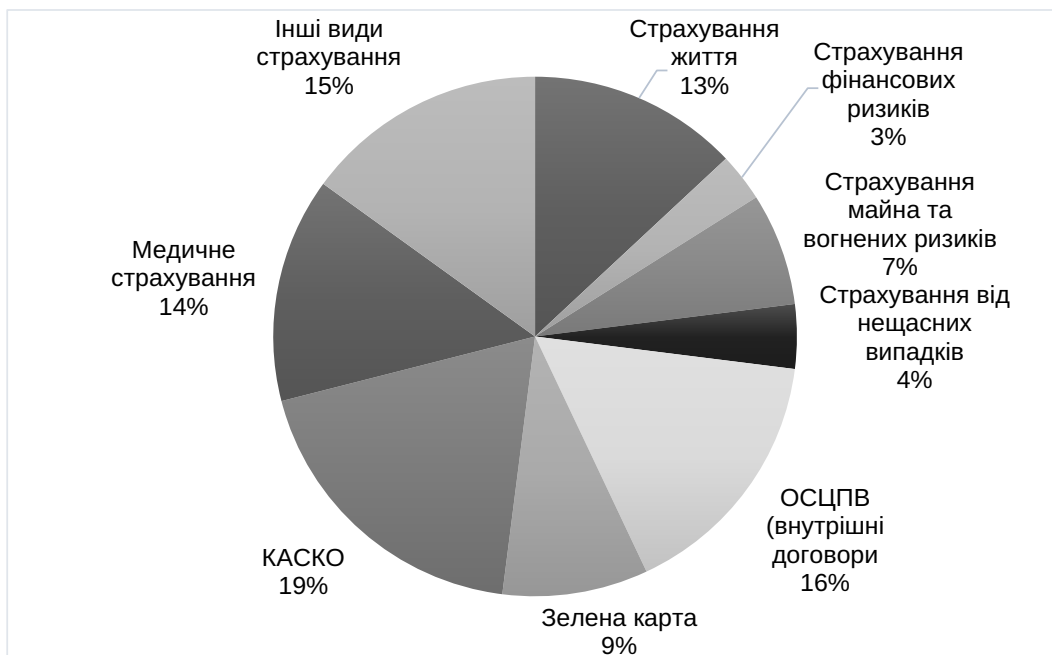

Рис. 1. Страховий портфель за I півріччя 2022 року за видами страхування

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2]

Основні показники здійснення міжнародного та внутрішнього страхування
в першому півріччі 2021–2022 років

Показники	6М2022		6М2021	
	ОСЦПВ	Зелена карта	ОСЦПВ	Зелена карта
Кількість договорів, тис. шт.	3140	720	4360	329
Платежі, млн. грн.	2879	1589	3325	775
Виплати, млн. грн.	1318	259	1724	180
Рівень виплат	46%	16%	52%	23%

Джерело: побудовано автором на основі [7, с. 19]

Рівень виплат фактично не зазнав змін і залишився на рівні 34%, на відміну від обсягів. На зменшення обсягів страхових відшкодування найбільш ймовірно вплинуло зменшення заявлених випадків ОСЦПВ та КАСКО. Аналізуючи ОСЦПВ, кількість укладених договорів за 6 місяців зменшилась на 28% і становила 3,1 млн. штук. Страховики сплатили постраждалим в ДТП приблизно 1,3 млрд. грн., що на 25% менше за попередній аналогічний період. Причинами такої низхідної тенденції є виїзд громадянами закордон, знищення або тимчасове перебування автівок на окупованих територіях. Тобто причиною є зменшення автопарку, який функціонує на території України. Через вагомий виїзд громадян закордон також можна прослідкувати збільшення договорів «Зеленої карти», що зумовлює перехід частини втрат ОСЦПВ в цей сегмент (збільшення в 2 рази), більш детальна інформація наведена в табл. 2.

За даними НБУ на ринку України станом на вересень функціонує 140 страховиків, life компаній залишилось незмінно 13, а от сектор non-life за 7 місяців військових дій зазнав змін – 5 компаній покинули ринок [4, с. 3]. Аналізуючи ринок ОСЦПВ, можна чітко вважати що стан ринку прямо пов'язаний з ситуацією на фронті. З хороших новин, страхові компанії безперервно продовжували надавати страховий захист учасникам дорожнього руху. З 1 липня було збільшено страхову суму на 30 тисяч гривень за шкоду заподіяну майну потерпілих та на 60 тисяч гривень за шкоду заподіяну життю та здоров'ю потерпілих (напередодні сума становила 260 тис. грн.). Також варто виділити запровадження з 1 вересня можливості укладання ОСЦПВ та Зеленої карти в електронному режимі, що значно прискорить та спростить процедуру, особливо для людей, які перебувають закордоном [7, с. 16].

Якщо аналізувати діяльність ризикових страховиків, можна побачити колосальні прибутки за перше півріччя 2022 року, які пояснюються частково вагомим скороченням витрат (не включаючи операційні). Щодо ліквідності, то за аналізований період вона зросла майже на 50%, а також немає критичного відтоку грошових коштів у даній сфері. Компанії зі страхування життя вагому частину

грошових коштів інвестують у військові облігації одночасно накопичуючи ліквідність. Це дає можливість зробити висновок довіри нефінансових організацій до влади України та віру в перемогу.

Висновки з проведеного дослідження. Страховий ринок зараз проходить одне з найважливіших випробувань за часів незалежної України, випробування війною, яке потребує надзвичайно професійного менеджменту та зібраності. Аналіз тенденцій показників страхової діяльності, можна зробити декілька важливих висновків. Значна частка страхувальників наразі перебуває закордоном, беручи до уваги цей фактор, страховики запропонували вигідні умови щодо придбання Зеленої карти, тому збільшення частки даного виду страхування (+200% договорів в порівнянні з I півріччям 2021 року) можна пояснити відтоком клієнтів з ОСЦП (-28% договорів порівняно з попереднім періодом). Лідером за чистими преміями отриманими залишається без змін СК «АРКС», в грошовому вимірі за перші 6 місяців 2022 року показник становить 1 525 млн. грн. Також слід виділити страхову, яка є однією з тих, що найшвидше адаптувались до діяльності в умовах війни і збільшила чисті премії отримані на 19% в порівнянні з попереднім аналогічним періодом, але такий приріст з іншої сторони може бути негативним для страховика, адже при такому пришвидшеному прирості премій, також необхідно в пришвидшеному порядку акумулювати резерви та знаходити потенційні проекти для інвестиції накопичених коштів під високий відсоток дохідності. Адже інфляція в Україні станом на 31 жовтня досягнула більш як 26% в порівнянні з жовтнем 2021 року. Це випробування наразі дає розуміння, які компанії є фінансово стійкими, зібравшись, не зупинили своєї діяльності, виконуючи зобов'язання перед клієнтами, незважаючи на всі ускладнення на шляху. Станом на вересень 2022 року наглядові дії ведуться щодо 7 страховиків у яких проблеми з дотриманням фінансових нормативів. Інші страховики забезпечують безперервну діяльність, намагаючись максимально підлаштуватись для ведення справ в умовах військового стану таким чином наближаючи країну до перемоги своїми зусиллями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Огляд страхового ринку України за 1 півріччя 2022 року. *Форіншурер*. № 5 (89) 2022. С. 18–23 URL: <https://forinsurer.com/files/file00729.pdf>.

2. Наглядова статистика НБУ небанківських фінансових послуг за 2022 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>

3. Журавка О.С., Бочкарьова Т.О. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 6/1.

4. Огляд страхового ринку України за I півріччя. Звіт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-strahovogo-rinku-ukrayini-za-i-pivrichchya-2022-roku>.

5. Вовчак О.Д. Страхування : навчальний посібник. Львів, 2012.

6. Кондрацька К.В. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/18.pdf.

7. Огляд ринку автоцивілки в Україні за 6 місяців 2022 року. *Форіншурер*. № 5 (89) 2022. С. 18–23. URL: <https://forinsurer.com/files/file00729.pdf>.

REFERENCES:

1. Ohliad strakhovoho rynku Ukrainy za 1 pivrichchia 2022 roku [Overview of the insurance market of Ukraine for the first half of 2022]. *Forinshurer*, no. 5 (89) 2022,

pp. 18–23. Available at: <https://forinsurer.com/files/file00729.pdf>.

2. Nahliadova statystyka NBU nebankivskykh finansovykh posluh za 2022 rik [NBU supervisory statistics of non-banking financial services for 2022]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.

3. Zhuravka O.S., Bochkarova T.O. (2015) Finansova bezpeka suchasnoho strakhovoho rynku Ukrainy [On Financial security of the modern insurance market of Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 6/1.

4. Ohliad strakhovoho rynku Ukrainy za I pivrichchia. Zvit NBU [Overview of the insurance market of Ukraine for the first half of the year. NBU report]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-strahovogo-rinku-ukrayini-za-i-pivrichchya-2022-roku>.

5. Vovchak O.D. (2012) Strakhuvannia: navchalnyi posibnyk [Insurance: a study guide]. Lviv.

6. Kondratska K.V. (2019) Strakhovyi rynek Ukrainy: analiz ta perspektyvy rozvytku [Insurance market of Ukraine: analysis and development prospects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 23. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/18.pdf.

7. Ohliad rynku avtotsyvilky v Ukraini za 6 misiatsiv 2022 roku [Overview of the auto-civilian market in Ukraine for 6 months of 2022]. *Forinshurer*, no. 5 (89) 2022, pp. 18–23. Available at: <https://forinsurer.com/files/file00729.pdf>.